

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

III. post Natiuitatem,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

Monasteriū
ingredi quā-
do filijs lice-
at sine paren-
tū contentu.

Exod. 20.
Deut. 5.
1 cele. 7.
Math. 15.
Marci 7.
Ephes. 6.
Eccl. 1.

Math. 10.
Gregor.

Hieron.

Math. 4.

lantiaque versari debet. Voluit præterea Dominus Iesus in templo manens, nescientibus parentibus pueros erudire, absque parentum consensu id sibi licere, vt monasteria ingrediantur, religionem assumant, diuinoque se cultui mancipent, nisi parentes sint in tanta penuria necessitateque constituti, vt seipso iuuare non possint absque labore subsidioque puerorum. Tunc enim debet quis manere & iuuare parentem, animoque esse religiosus. Mandatum namque Dei est: *Honora patrem tuum & matrem tuam.* Quod certè non solum de cultu reuerentiæ intelligitur per signa exteriora, sed etiam de subsidij & charitatis officijs, per beneficia parentes quo ad poterit, alendo, iuuando & eis seruiendo. Scriptum namque est: *Mala fama est, qui derelinquit patrem,* scilicet in necessitate. Porro, si puer iam esset religiosus, aut in monasterio constitutus, potest tamen nihilominus de consensu sui prælati, imò debeat (si aliquid sciverit in auxilium parentis operari absque monasterij præiudicio) illud conferre parentibus in auxilium. At verò vbi parentes filiorum ope possunt carere, aut vbi nõ egent, propter carnalem sensualemve parentum amorem non debent filij manere inter pericula, & inter peccandi occasiones in mundo, nec propter illos à Christi seruitio debent abstinere. Est namque cauendum, quod Christus minatur: *Qui, inquit, amat patrem vel matrem plusquam me, non est me dignus.* Amandus certè est genitor, sed multò omnium maximè præferendus creator. Hic enim locum habet, quod vehementer admonet diuus Hieronymus, ad quendam scribens, ne à perfectione, aut perfectionis instituto lachrymis matris, aut parentum se retinere patiatur dolore: *Licet enim, inquit, paruulus ex collo pendeat nepos, licet sparso crine, & scissis vestibus vbera, quæ te nutrierat, mater ostendat, licet in limine pater iaceat, percalcato perge patre, sicis oculis ad vexillum crucis coala.* Pietatis genus est in hac re esse crudelem. Gladium tenet hostis, vt me perimat, & ego de matris lachrymis cogitabo? Quanti autem monachi, dum patris matrisque miserentur, suas animas perdidit.

Recolendum postremò, quod Christus cuidam dixit: *Sequere me.* Et quum ille responderet: *Domine permittite me primum ire & sepelire patrem meum,* adiecit Dominus: *Dimittite mortuos sepelire mortuos suos.* Tu autem vade, & annuncia regnum Dei. Ac si diceret: Non desunt alij qui in anima mortui sunt, qui tuum (vbi tempus aduenerit) sepeliant patrem. Tu vocationem tuam suscipe, & annuncia regnum Dei. Neque enim tibi licet hanc negligere propter amicos. Maior igitur debetur obedientia Deo, quam parentibus. Quam vt reddamus Deo deuotissimè, largiatur nobis obediens puer Iesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA III. POST DOMINI NATIVITATEM,
Epistola B. Pauli Apostoli, ad Romanos XII.

Habentes donationes secundum gratiam, qua data est nobis, differentes: siue prophetiam, secundum rationem fidei: siue ministerium in ministrando: siue qui docet, in doctrina: qui exhortatur, in exhortando: qui tribuit, in simplicitate: qui præest, in sollicitudine: qui miseretur, in hilaritate. *Dilectio sine simulatione, edentes*

entes malum, adherentes bono: charitate fraternitatis inuicem diligentes, honore inuicem praeuenientes, sollicitudine non pigri, spiritu feruentes, Domino feruientes, spe gaudentes; in tribulatione patientes, orationi instantes, necessitatibus sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus vos, benedicite & nolite maledicere. Gaudete cum gaudentibus, fletis cum fletibus. Id ipsum inuicem sentientes, non alta sapientes, sed humilibus consentientes.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM

Habentes donationes secundum gratiam, &c. Vbi proxima dominica defuit epistola, hic hodierna incipit, eundemque sensum continuat ibi relictum. Vltimum autem illius fuit epistolae, quod vnum corpus multi sumus, singuli autem alter alterius membra. Quod sic intelligendum est, ut quomodo in vno corpore multa sunt membra, diuersos actus habentia, vniuscuiusque tamen membri opus officiumque non pro seipso exercetur tantum, sed alijs quoque membris aequè ut sibi seruit. Verbi gratia: quomodo oculus in corpore non sibi tantum, sed alijs quoque membris videt, ita nemo hominum sibi natus est tantum, nec dona gratiasque gratis datas, & singularia Dei munera alia, quae tam bonis, quam malis sunt communia, pro se diuina accepit, sed ut alijs quoque membris illa communicans, diuidat. Sumus enim singuli huius corporis membra (ut dixi) habentes singularia quoque dona differentia secundum gratiam, quae vnicuique puta alteri maior à Deo, alteri minor est collata, quae in vtilitatem aliorum membrorum conuertenda sunt. Siue enim prophetiam quis habuerit ad praenoscenda, vel obscura, vel futura, in hoc alijs sit membris tanquam in corpore oculus prophetans, futuraque prauidens mala, quae ab alijs caueantur. Verum haec prophetia fiat secundum rationem fidei quo nihil fidei contrarium, nihil extra regulam fidei sapiat aut loquatur: Siue habuerit quis ministerium, alijs vtilem se faciat ille membris in ministrando. Siue quis doceat per hoc quod erudit alios, sit membrum vtile corpori & membris ijs maximè, quae docet. Qui verò exhortandi gratiam accepit, vtile se membrum faciat alijs in exhortando. Qui tribuendi copiam à Deo accepit, tribuat in simplicitate, nihil ab illis repetens, sed propter Deum etiam seipsum impendens. Aut ita: Qui tribuit id faciat in simplicitate, non propter vanitatem, aut gloriam, aut aliud aliquid, sed purè propter Deum. Qui praestit à Deo constitutus rector aliorum, praestit & vtilem se alijs membris praebat in sollicitudine, quam pro alijs gerit. Qui miseretur afflicto, & compatiens beneficio eidem subuenit, id faciat in hilaritate, certus quod ea quae dedit, non amiserit, pro exiguis recepturus maiora. Dilectio, Dei scilicet & proximi, in nobis sit sine simulatione, sicut Ioannes monet: *Non diligimus uerba neque lingua, sed opere & veritate.* Simulata enim aequitas (teste Augusti-
1. Ioan. 3. August.
no) duplex est iniquitas. Omnis autem dilectio, quae non est secundum Deum, simulata & ficta est. Sitis (inquit) odientes malum, in vobis & in proximis vestris. *Qui enim diligit iniquitatem, odit animam suam.* Adhaerentes bono, adeò ut nulla vos possit tentatio auellere. Sitis quoque inuicem dili-
Psal. 10.
gentes,

L. 4: gentes,

gentes, charitatem fraternitatis studiosi prouocare & fouere, quæ vos mutuo fœderet vt fratres. Sitis honore inuicem præuenientes, hoc est, alius alium honore præueniat, nec honorari se, quantum in se fuerit, ab alio permittat, sed illum, imò omnes reueretur, atque honore vt digniores præueniat. Si enim tuum proximum oculo consideras simplici, semper debet & potes in veritate illum tibi præferre. Sentiens enim ipsum Deo aded accepti, aded dilectum, vt pro illo Deus sanguinem fuderit, pro eorum mortuus fuerit, credensq; illum, quamlibet modo negligens sit, iuxta prædestinationem adhuc coram Deo maximum in eius gratia & amicitia futurum, non potes illum contemnere, non potes nõ honorare, & tibi (si teipsum in peccatis & infirmitatibus tuis consideres) non præferre. Sequitur autem: Sitis (quod verbum, vt alia quedam hic sæpius subaudienda sunt.) Itaq; sitis sollicitudine nõ pigri, pro vestra aliorumq; salute nihil negligentes eorum, quæ ad salutem pertinent. Sitis spiritu feruentes, vt nihil tepidũ aut remissum sit in vobis: & Domino, non priuato amori, aut proximorum adulationi seruientes, vt quicquid feceritis, in eius gloriam faciatis: Sitis etiam spe gaudentes, vt non ad præsentia, quæ videtis, sed ad futura quæ expectatis, per fidem respiciatis in quorum honorum gaudeatis expectatione. Nihil enim felicius homine Christiano, cui regnum promittitur celorum. Quomodo autem expectatio pœnarum aut tristium rerum generat mœrorem seu tristitiam, ita gaudiorum expectatio etiam in hac vita præbet lætitiã. Sitis igitur spe gaudentes, in tribulatione patientes, vt æquanimiter ea, quæ vobis occurrunt aduersa de manu Domini accipiatis, nullo propterea odio nullave ira in peccatiorem excitandi, ac haudquaquam murmuraturi. Quod in vobis vt fiat semper, sitis orationi, ne in tribulationibus deficiatis, instantes. Vbiunque enim humanum deficit, tum consilium, tum auxilium, vbicunq; humana succumbit infirmitas, ibi diuinum auxilium oratione præcipue implorandum est. Nec iam dicta vobis sufficiant, sed estote præterea sanctorum necessitatibus communicantes, vt illis honestè, non sicut his, qui à vobis stipem probrosè postulant, sed vtrò alacriterq; de bonis vestris, quæ necessaria sunt, impartiamini. Beneficentiæ igitur (vt alibi habetur) erga huiusmodi nolite obliuisci. Ad hæc hospitalitatis estote studiosi, iuxta illud, *Egenos vagosq; induc in domum tuam.* Quo non eos tantum, qui à vobis id rogant, sed etiam eos, qui nolunt, aut non præsumunt rogare, inuitetis, vt ad vos intrare consentiant. Benedicite persequētib; vos. Nolite illis, qui vobis sunt molesti, detrabere, nolite vlcisci, nolite deniq; indignari, scientes hæc, quæ ab illis patimini, vobis in fructum animarũ esse vestrarum à Deo ordinata. Eteadẽm honorificationẽ repetens Apostolus, quo intelligamus, quam utile nobis, quam ædificatorium proximis, quam Deo denique sit acceptum pro malis bona reddere, ait: Benedicite & nolite maledicere. Gaudere vos decet cum gaudentibus, puta de illorum spirituali profectu, & flere cum flentibus. Neque enim de quouis gaudio stete proximatorum hoc debet intelligi, sed tunc solum gaudium vestrum iungatis gaudentibus, & flentibus vestras lachrymas societis, vbi proximi vestri religioso gaudent gaudio in Deo, aut vbi ea flent, quæ plangenda sancto sunt luctu, puta aut sua, aut aliorum peccata lugentes. Postremo, id ipsum sentiat, quo nulla

1. Cor. 16.

Hieron.

Hebr. 13.

Esaia 58.

inter

inter vos resideat discordia, nulla discensio. Nec alta sapiatis vnde tumeatis inflati cordibus & moribus, sed humilibus estote consentientes. Quod fieri non potest, nisi ipsi sitis quoque mites & humiles corde.

Matth. II.

EXEGESIS EVANGELII EIVSDEM

Dominica. Joannis II.

Supra triginta annos iam latuerat Iesus, humana præcipue ostendens, & nihil diuinum, ita vt filius putabatur Ioseph, & filius fabri à mundo, propterea quod nihil operabatur gloriosum, aut diuinitatis ostensuum, adeo vt nisi omni scientia & sapientia illuminata fuisset Maria, nihil mirum fuisset, si in fide titubasset, videns tanto tempore & tot annis filium nihil prædicare, nihilq; eorum propter que in mundi redemptionem venerat, operado decedove præ se ferre. Verum, hodiè suam manifestare cepit gloriam, mutado aquam in vinum, quo omnibus se Deum & vniuersorum probaret conditorem, qui sicut creaturas ex nihilo facere, ita vnam in aliam posset mutare. Nobis autem fidelibus hominem se monstrauit & Deum. Conuersabatur enim inter homines homo Deus, edebat homo, bibebat homo, sed miraculum agens, hoc est, aquam mutans in vinum, ostendit se Deum. Huius igitur primæ ostensionis suæ refertur hodiè miraculum in hunc modum.

Lucæ 1. & 3.
Matth. 11.
Marc. 6.

Batuch 7.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, & erat mater Iesu ibi.

Legimus Dominum Iesum nuptijs interfuisse hominum, legimus quoque, quod mater erat Iesu ibi, virgineum vt pote Domini templum, & illibatam sancti Spiritus sacrarium. Venerat enim Dominus colligere filios suos dispersos, atque adeo misericordem ac perbenignum sese omnibus ostendit, quo omnes sibi attraheret. Non est mirum igitur, quod iuit ad nuptias, qui ad conuiuia sedit publicanorum & peccatorum. Nobis quoque vbi similis cum Christo datur occasio, cum gentibus non prohibetur inire conuiuium, præcipue si nostræ fidei, si aliorum conuersioni, si denique Dei cultui charitate suadente ita congruat.

Ioan. II.

Matth. 9.

Vocatus est autem Iesus & discipuli eius ad nuptias.

Obserua, quod Iesus vocatus est ad nuptias, non erat absq; ratione. Haud dubiè nuptiæ hæc probatissimorum fuerunt hominum, qui inuitarunt Christum, quando nondum omnibus eius nomen fuit notum. Vnde coniecitur sponsum aut sponsam consanguineam fuisse Christi. Creditur enim à multis sponsum fuisse Ioannem Iesu consobrinum, & matris Iesu Mariæ fororis filium: quare refertur Mariam fuisse ibi, nimirum quasi vnam de præcipuis consanguineis. Neque enim legitur inuitata vt Christus, quare datur intelligi, quod vna fuit ad quam pertinebat simul curare de nuptijs. Nonnulli volunt quoque Ioannem hic sponsum vocatum esse à nuptijs, secutum esse Christum, mansisse virginem: & idcirco à Christo familiarius dilectum. Putatur quoque à nonnullis Ioseph hac vita defunctum, & Christum in custodia habuisse suam matrem. Neque enim hic, neque postea Iosephi est memoria, vnde vixisse credatur. Sunt autem in hoc Euangelio multa, quæ ad pietatem nos instruunt. Primum, quod Iesus nuptijs interfuit.

Sponsum in
hiscè nuptijs
quis fuerit.

I.

M Quo

T. VI
21

entes malum, adherentes bono: charitate fraternitatis inuicem diligentes, honore inuicem praeuenientes, sollicitudine non pigri, spiritu feruentes, Domino feruientes, spe gaudentes; in tribulatione patientes, orationi instantes, necessitatibus sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus vos, benedicite & nolite maledicere. Gaudete cum gaudentibus, fletis cum fletibus. Id ipsum inuicem sentientes, non alta sapientes, sed humilibus consentientes.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM

Habentes donationes secundum gratiam, &c. Vbi proxima dominica defuit epistola, hic hodierna incipit, eundemque sensum continuat ibi relictum. Vltimum autem illius fuit epistolae, quod vnum corpus multi sumus, singuli autem alter alterius membra. Quod sic intelligendum est, ut quomodo in vno corpore multa sunt membra, diuersos actus habentia, vnicuiusque tamen membri opus officiumque non pro seipso exercetur tantum, sed alijs quoque membris aequè ut sibi seruit. Verbi gratia: quomodo oculus in corpore non sibi tantum, sed alijs quoque membris videt, ita nemo hominum sibi natus est tantum, nec dona gratiasque gratis datas, & singularia Dei munera alia, quae tam bonis, quam malis sunt communia, pro se diuina accepit, sed ut alijs quoque membris illa communicans, diuidat. Sumus enim singuli huius corporis membra (ut dixi) habentes singularia quoque dona differentia secundum gratiam, quae vnicuique puta alteri maior à Deo, alteri minor est collata, quae in vtilitatem aliorum membrorum conuertenda sunt. Sive enim prophetiam quis habuerit ad praenoscenda, vel obscura, vel futura, in hoc alijs sit membris tanquam in corpore oculus prophetans, futuraque prauidens mala, quae ab alijs caueantur. Verum haec prophetia fiat secundum rationem fidei quo nihil fidei contrarium, nihil extra regulam fidei sapiat aut loquatur: Sive habuerit quis ministerium, alijs vtilem se faciat ille membris in ministrando. Sive quis doceat per hoc quod erudit alios, sit membrum vtile corpori & membris ijs maximè, quae docet. Qui verò exhortandi gratiam accepit, vtile se membrum faciat alijs in exhortando. Qui tribuendi copiam à Deo accepit, tribuat in simplicitate, nihil ab illis repetens, sed propter Deum etiam seipsum impendens. Aut ita: Qui tribuit id faciat in simplicitate, non propter vanitatem, aut gloriam, aut aliud aliquid, sed purè propter Deum. Qui praestit à Deo constitutus rector aliorum, praestit & vtilem se alijs membris praebat in sollicitudine, quam pro alijs gerit. Qui miseretur afflicto, & compatiens beneficio eidem subuenit, id faciat in hilaritate, certus quod ea quae dedit, non amiserit, pro exiguis recepturus maiora. Dilectio, Dei scilicet & proximi, in nobis sit sine simulatione, sicut Ioannes monet: *Non diligimus* 1. Ioan. 3. *verba neque lingua, sed opere & veritate.* Simulata enim aequitas (teste Augusti- August. no) duplex est iniquitas. Omnis autem dilectio, quae non est secundum Deum, simulata & ficta est. Sitis (inquit) odientes malum, in vobis & in proximis vestris. *Qui enim diligit iniquitatem, odit animam suam.* Adherentes bono, adeò ut nulla vos possit tentatio auellere. Sitis quoque inuicem dili- Psal. 10. gentes,

L. 4: gentes,

inter vos resideat discordia, nulla discensio. Nec alta sapiatis vnde tumeatis inflati cordibus & moribus, sed humilibus estote consentientes. Quod fieri non potest, nisi ipsi sitis quoque mites & humiles corde.

Matth. II.

EXEGESIS EVANGELII EIVSDEM

Dominica. Joannis II.

Supra triginta annos iam latuerat Iesus, humana præcipue ostendens, & nihil diuinum, ita vt filius putabatur Ioseph, & filius fabri à mundo, propterea quod nihil operabatur gloriosum, aut diuinitatis ostensuum, adeo vt nisi omni scientia & sapientia illuminata fuisset Maria, nihil mirum fuisset, si in fide titubasset, videns tanto tempore & tot annis filium nihil prædicare, nihilq; eorum propter que in mundi redemptionem venerat, operado decedove præ se ferre. Verum, hodiè suam manifestare cepit gloriam, mutado aquam in vinum, quo omnibus se Deum & vniuersorum probaret conditorem, qui sicut creaturas ex nihilo facere, ita vnam in aliam posset mutare. Nobis autem fidelibus hominem se monstrauit & Deum. Conuersabatur enim inter homines homo Deus, edebat homo, bibebat homo, sed miraculum agens, hoc est, aquam mutans in vinum, ostendit se Deum. Huius igitur primæ ostensionis suæ refertur hodiè miraculum in hunc modum.

Lucæ 1. & 3.
Matth. 11.
Marc. 6.

Batuch 7.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, & erat mater Iesu ibi.

Legimus Dominum Iesum nuptijs interfuisse hominum, legimus quoque, quod mater erat Iesu ibi, virgineum vt pote Domini templum, & illibatam sancti Spiritus sacrarium. Venerat enim Dominus colligere filios suos dispersos, atque adeo misericordem ac perbenignum sese omnibus ostendit, quo omnes sibi attraheret. Non est mirum igitur, quod iuit ad nuptias, qui ad conuiuia sedit publicanorum & peccatorum. Nobis quoque vbi similis cum Christo datur occasio, cum gentibus non prohibetur inire conuiuium, præcipue si nostræ fidei, si aliorum conuersioni, si denique Dei cultui charitate suadente ita congruat.

Ioan. II.

Matth. 9.

Vocatus est autem Iesus & discipuli eius ad nuptias.

Obserua, quod Iesus vocatus est ad nuptias, non erat absq; ratione. Haud dubiè nuptiæ hæc probatissimorum fuerunt hominum, qui inuitarunt Christum, quando nondum omnibus eius nomen fuit notum. Vnde coniecitur sponsum aut sponsam consanguineam fuisse Christi. Creditur enim à multis sponsum fuisse Ioannem Iesu consobrinum, & matris Iesu Mariæ fororis filium: quare refertur Mariam fuisse ibi, nimirum quasi vnam de præcipuis consanguineis. Neque enim legitur inuitata vt Christus, quare datur intelligi, quod vna fuit ad quam pertinebat simul curare de nuptijs. Nonnulli volunt quoque Ioannem hic sponsum vocatum esse à nuptijs, secutum esse Christum, mansisse virginem: & idcirco à Christo familiarius dilectum. Putatur quoque à nonnullis Ioseph hac vita defunctum, & Christum in custodia habuisse suam matrem. Neque enim hic, neque postea Iosephi est memoria, vnde vixisse credatur. Sunt autem in hoc Euagelio multa, quæ ad pietatem nos instruunt. Primum, quod Iesus nuptijs interfuit.

Sponsum in
hiscè nuptijs
quis fuerit.

I.

M Quo

T. VI
21

- Gene. 1.** Quo statum voluit commendare matrimonij in paradiso institutum, & quamdiu sub velamine agebatur veteris testamenti (virginitatis gloria nondum propalata) celebrem. Nam in nouo quoque testamento ita laudatam esse voluit virginitatem, vt non damnaret statum conjugalem, sed licitum & bonum ostenderet. Virginitas quidem coniugio est inferior, nec status ei adæquari potest conjugalis: atque idem in nouo testamento, quando spiritui magis seruire debemus quam carni, commendatione diuina coniugium egebat, quod sua Dominus præsentia corporali dignatus est honorare. Habet tamen virginitas honorem multo digniorem à Domino: quippe quæ summa cum laude etiam in coniugio potest obseruari. Neque enim desunt nobis exempla in Ioseph & Maria, in sancto Henrico & Cunegunda eius coniuge virgine. In beatissima quoque Regina Edildrida, Hunobronensium regis Ecgfridi coniuge, quæ cum duobus maritis conseruauit virginitatem, idque orando à maritis, quos alioqui multum amabat, impetravit. Hodie quoque coniuges, qui vel in continentia Deo seruiunt, vel in virginitatis proposito manserunt, inueniuntur. Quapropter inter nuptias & virginitatem tantum esse discrimen ait post Paulum Hieronymus, quantum est inter non peccare & benefacere, aut quantum inter bonum & melius. In nuptijs enim sollicitudo est, quomodo vxor placeat viro, & vir vxori, & mens vtriusque diuisa est à Deo. Porro, *vi go & innuptia cogit at, qua Domini sunt.* sollicita quomodo pura inhæreat mente Deo. Dicit fortasse hæreticus quispiam, Dominum non interfuisse professioni monachi, non monialis sua præsentia commendasse velationem, quo monachatum coelibatum ve calumniatur. Dic satis coelibatum à Christo commendatum, qui matrem habere voluit virginem, qui nisi virgini, Ioseph loquor, vt Hieronymus ait, & ab omnibus hodie creditur, eandem voluit esse desponsatam. Post cuius mortem ipse eius habuit curam, donec Ioanni virgini commendaret eandem. Qui denique sanctorum testimonio sponsum, cuius hodie inter fuisse refertur nuptijs, virginem seruans à complexu sponsæ, & à carnalibus desiderijs abstraxit. Caterum, monachatum non vno in loco commendans docuit, dum illum perfectionem nominat. *Si vis, inquit perfectus esse, vade & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus & sequere me.* Itemque: *Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Quis enim alius hodie suis renunciat bonis, Christumque sequitur, accipiendo suam crucem, abnegando seipsum, & faciendo se eunuchum propter regnum Dei, quam status monastici professores? Neque enim dicit Christus: *Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest esse Christianus, nec dicitur non potest esse saluus, sed non potest meus esse discipulus, id est, perfectus Christianus.* Itemque: *Omnis qui reliquerit patrem, aut matrem, aut vxorem, aut agrum, & cetera, centuplum accipiet in hac vita, & vitam æternam possidebit.* Verum de hoc alias. Hic dixi nuptias à Christo honorari debuisse, ne altioris continentie gloria aded obfuscarentur, vt putarentur (quod à quibusdam factum est hæreticis) illicitæ. Secundum quod hic ædificat, est, quod Dominus non inter fuisse legitur nuptijs diuitum, sed pauperum ac honestorum. Nihil enim in his aduertitur potest nuptijs aliud, quam honestas, sobrietas & paupertas. Modica enim vini prouidentia ibi erat, Ided sequitur:

II.

Et gemitus meus à te non est absconditus. Hic quæri potest, quare nunc ad primum hoc miraculum excitauit mater filium? Quare non ante eadem fuit vsa pietate pro impetrandis miraculis? Dicendum, hæcenus Christum se habuisse, vt alij se habent homines, salua tamen modestia & religio sitate, nihil quæ ostendisse in se, quo Deus esse probaretur. Quamdiu igitur se latere voluit, non inducit illum mater ad miraculum, nec prodere antequam vellet, illum tentauit. Porro, vbi modo cœperat manifestari (Nam à Ioanne receperat testimonium, quod esset agnus Dei, qui tollit peccata mundi, quod esset filius Dei, & aliquos iam discipulos susceperat) cognouit Maria manifestandæ tempus adesse diuinitatis. Quintum, quod nos instruit, non facile aut leuiter petenda esse miracula aut expectanda, quandoquidem duriorum in respondendo se exhibet Christus matri sollicitanti pro miraculo. Idè sequitur:

Dicit ei Iesus: Quid mihi & tibi est mulier? Nondum venit hora mea.

Ioan. 1.

V.

Naturas duas probari in Christo.

Duas naturas sub vnitæ personæ constat inesse Christo, vnam diuinam, alteram humanam. Vnde iuxta vtramque naturam, quædam conueniunt Christo. Quemadmodum igitur homini diuersa conueniunt, secundum diuersa (Siquidem intelligere conuenit ei propter animam. Hoc enim non ex corpore, sed ex anima habet homo. At verò edere aut bibere conuenit homini ex corpore) sic pari modo miracula facere Christo conueniebat secundum naturam diuinam, quam accepit à Patre: pati verò & mori competit eidem Christo iuxta humanam naturam, quam recepit à matre. Itaque roganti matri vt miracula faceret, respondit: Quid mihi & tibi est mulier, scilicet commune? Nihil à te accepi, vnde meum sit miracula facere: sed vnde possim pati, mihi tecum commune est. Ibi te cognoscam matrem, dum tempus patiendi mihi aduenerit. quæ tamen hora nondum venit, ac si diceret: Non hanc naturam qua miracula facio, ex te recepi, sed illam qua sum mortalis & passibilis. Cuius hora dum aduenerit vt pariar, apparebit quid ex te sim. Aut secundum Chrysostomum. Vini cura neque ad me, neque ad te pertinet, sed ad eos qui nuptijs præsumt. Quid mihi & tibi est mulier de hoc curandum? Si tamen vis vt succurram, nondum hora adest qua subueniam. Oportet enim primum manifestare defectum, vt miraculum, Dei beneficium agnoscat. Quod quo magis fuerit necessarium, tanto etiam magis erit gratum. Volunt nonnulli nihil vnquam beatam petijisse virginem à Christo, quod negauerit ille. Nec mirum. Habuit enim donum sapientiæ, imò dona Spiritus sancti omnia, quo siebat, vt nihil non rationabile, nihil quod Deo displiceret, rogaret. Hic sexto instrui mur beneficia esse conferenda prudenter, puta eo modo & tempore, vt agnoscantur beneficia. Quicquid enim beneficiorum non rogati offertur, gratis sæpe numero impenditur, nec beneficium agnoscitur. Vt ergo ingrati tudinis vitio is cui benefacere statuis non inquinetur, non imprudenter fit vt egenis necessitas (tametsi prærogare ex misericordia beneficium alioqui velis) expectetur. Homines enim ingrati non sentiunt, neque agnoscunt sibi beneficium, nisi omni auxilio & spe destituti iam non habeant, vbi sperare possunt.

Ioan. 19.

Ioannes Chryso.

VI.

Beneficia in quos conferenda sint.

Beneficia esse conferenda prudenter, puta eo modo & tempore, vt agnoscantur beneficia. Quicquid enim beneficiorum non rogati offertur, gratis sæpe numero impenditur, nec beneficium agnoscitur. Vt ergo ingrati tudinis vitio is cui benefacere statuis non inquinetur, non imprudenter fit vt egenis necessitas (tametsi prærogare ex misericordia beneficium alioqui velis) expectetur. Homines enim ingrati non sentiunt, neque agnoscunt sibi beneficium, nisi omni auxilio & spe destituti iam non habeant, vbi sperare possunt.

sint. Quamobrem prudenter sit, ut ijs quibus etiam bene volumus, benefi-
 cium tam diu differamus, donec beneficium hoc agnoscant. Hoc modo
 Christus miraculum prorogavit, donec necessitas, nec aliud consilium ad-
 fect. Postulabat hoc etiam ratio miraculi. Quippe quod non aliter agnosce-
 retur miraculum, nec aliter edificaret, nisi postquam auxilium aliud dese-
 cerit omne. Septimum quod nos instruit, est, quod ubi Christus decrevit
 facere miraculum, per Mariam voluit impetrari, ut nos doceret, nos inui-
 tarer, nosque alliceret ad venerationem suae matris. Quo voluit quoque
 dedicamus ea quae petimus, interuentione piissimae dilectissimaeque matris
 esse nobis impetranda. Discamus oportet nos indignos qui exaudiamur
 agnoscere, matris huius piissimae interuentioni nos, causasque nostras com-
 mittere. Ipsa enim nunquam non exauditur, quam filius in omnibus hono-
 rat. Videatur hic fortasse quibusdam durum, quod non magis dulciter, ami-
 cabiliterve Iesus sit suae locutus matri, nominans eam generali vocabulo
 mulierem. Dicendum, beatam virginem miro feruore amoris erga filium,
 hoc est, erga Deum suum vulneratam, quae in Canticis, *Vulnerata*, inquit, Cant. 4.
charitate ego sum, ad eum ut corpore nonnunquam (ut quidam volunt) debilis
 fieret. Eam ob rem Christus materno vocabulo saepe abstinuit, proinde
 cum ipse post magna charitate & pietate ingenti stantis sub cruce curam ha- Ioan. 19.
 beret matris, quando maxime tamen nostro iudicio suae benignus dulcis-
 que esse debuisset matri, non matrem, sed mulierem appellauit, cordis eius
 sciens teneritudinem, quod facile ruptum fuisset, si vel paulo dulcius ma-
 trem eam nominasset. Sic modo quoque cum pietas matris vehementer sibi
 placeret, non tamen benignitate est usus verborum, ne pietate affectam fer-
 uentius accenderet, & vnde corpore langueret, occasionem daret. Octa-
 uum quod nos edificat, est fides constans Mariae. Quomodo enim credit
 certa eum hoc posse, credidit etiam ipsum hoc velle, alioqui nihil eidem de
 vino suggestisset: & postquam durius sibi filium audierat respondentem, ni-
 hilo tamen secius credidit illum beneficium daturum. Quamobrem de fi-
 lio certe nihil quae haeritans, in fide loquitur ministris, ut sequitur:

VIII.

Dicit mater eius ministris: Quodcunque dixerit vobis, fa-
 cite. Erant autem ibi lapideae sex hydrae positae secundum pu-
 rificationem iudaeorum, capientes singulae metretas binas vel
 ternas. Et dicit eis Iesus. Implete hydras aqua. Et impleue-
 runt eas usque ad summum.

Vides, quia mater nihil haeritans futurum expectat miraculum? Vides ne
 quoque quam benigniter filius suae condescendit obtemperatque matri? Er-
 rant autem ibi sex hydrae positae repletae quidem manebant aquis, sed inde pro-
 lauantes interim exhausta erat aqua, ut tunc non essent plenae. Erat enim
 consuetudo iudaeorum crebrius se lauare iuxta suas traditiones, quare in il-
 lum usum, & hydrae ibi positae erant & aqua, ut loturi paratam semper in-
 uenirent aquam. Quapropter ut notius fieret miraculum, dicit ministris
 Iesus: Implete hydras aqua. Capiebant autem singulae metretas binas vel
 ternas. Metreta mensurae nominant genus iuxta illius regionis consuetudi-
 nem, ut si diceretur hic, duo aut tria quartalia, aut aliquid huiusmodi, &

M. 3. imple-

impleuerunt eas vsque ad summum. Quot Dominus Iesus hic habuit ministros, tot eosdem habuit & miraculi testes. Est autem non vile miraculum, quo ipse virtute ipso sedente, tacente, ac ita fieri tantum volente, aqua in vinum mutata est.

Et dicit eis Iesus: Haurite nunc, & ferte architriclino.

IX. Hic nono instruit nos Dominus Iesus in hoc, quod architriclino primum gustandum vinum misit, deferre his qui præsunt honorem, quod Apostolus quoque monet Paulus, dicens: *Cui honorem, honorem*, hoc est, cui honorem debemus, demus honorem, *ut vult g. l. velligal* impendamus. Neque enim personarum est hæc acceptio, si vnusquisque iuxta suum statum & viuendi gradum tractetur. Nam & his qui in officio, in potestate, aut in honore à Domino sunt constituti (*Per me enim inquit, regnant Reges, &c.*) debemus tanquam à Domino Deo constitutis honorem impendere. *Omnia enim potestas à Deo est, & qui potestati resistit, orationi diuina resistit.* Et qui, inquit, bene præsunt, duplici honore digni sunt. Simus ergo humiles, & nihil in oculis nostris, quibus si vlla debetur salus, hæc à sola gratia & beneuolentia speretur & expectetur Christi.

1. Cor. 12.

1. Tim. 5.

2. Reg. 6.

Et tulerunt. Vt autem gustauit architriclinus aquam vinum factam, & non sciebat vnde esset: ministri autem sciebant, qui hauserant aquam, vocat sponsum architriclinus, & dicit ei: Omnis homo primo bonum vinum ponit, & cum inebriari fuerint, tunc id, quod deterius est. Tu autem seruasti bonum vinum vsque ad huc.

Hæc omnia Christus sponso prædicere potuisset, sed noluit propterea, vt ignorante sponso, ignorante nuptiarum præposito architriclino, vnde hoc venisset vinum, perscrutatio fieret seruorum necessaria. Quibus vt res gesta erat responderibus, ex bonitate id Christi didicerunt gloriosè quidem, sed sibi misericorditer factum miraculum. Hic itaq; congruentior erat modestus miraculi euulgandi, quo pedetentim multis interrogatis, & discussis veritas, tacente Christo, tacente eius quoque matre, elucesceret.

Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilææ, & manifestauit gloriam suam. Et crediderunt in eum discipuli eius.

Hoc primum certè Christi astruitur miraculum, in quo sicut mirabile est Dominum Iesum (quem ad prædicandam sobrietatè voluptatemq; confutandam, & contemnendam in mundum constat venisse) voluisse hoc primo miraculo totum illud conuiuium exhilarare optimo vino, ita satis dictum non potest, quantum humanis necessitatibus pronus sit subuenire. Nam vt hoc faceret miraculum, nulla vrgebat viuendi necessitas (Hæc enim tunc ibi aberat) sed sola tuendæ verecundiæ famæque honestas. Hoc autem piissimò cordi Iesu sufficiebat, vt gloriam hoc miraculo commendaret Patris, & ad salutem veniret hominum, quod & factum est. Nam non solum perfectius in eum crediderunt posthac discipuli, sed multis quoque alijs hoc miraculum credendi occasio in Christum fuit, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO

SERMO IN EADEM DOMINICA.

De gloria contemnenda, & cuiusmodi siue conuinci siue esse debeant conuicia.

Manifestauit gloriam suam. Ioannis II. Latuit Dominus Iesus triginta annis in hoc mundo, quibus ut filius Ioseph putabatur inglorius, Luc. 9. nec illi præ ceteris hominibus aliquid ascribebatur. Post hoc autem signum, quod eius signorum omnium initium fuit, dicit Euangelista, quod Esaie 52. manifestauerit gloriam suam. Certè scriptum est: *Gloriam meam alteri non dabo. Solum igitur Deo debetur omnis honor & gloria.* Quapropter Christo licuit 1. Tim. 3. manifestare suam gloriam. Nemini autem nostrum id licet, ut quærat suam gloriam. Vndè enim homo agnosceret sibi deberi gloriam? Vndè gloriari quis potest? *Quid habes quod non accepisti? Cur igitur gloriaris quasi non acceperis?* Quicquid ex te, aut à te habes, peccata sunt, de donis autem tibi collatis gloriari non potes. Siquidem Dei dona tua non sunt, sed Dei. Pro his gloriam Deo debes. Nónne igitur vanissimum est in huiusmodi gloriari quæ aliena sunt, quæ nescis quoque quam diu tecum sunt? Quare quisquis suam gloriam querit, quisquis usurpat sibi, seipsum in hoc quærens, furatur Deo hanc. Est autem duplex gloria: Mundana & quasi carnalis vna, spiritualis altera. Gloriam blasphemiam accipit. Sunt enim qui gloriantur in diuitijs, in vestibus, in potestate, in pulchritudine aut sapientia. Sed horum gloria nulla, neque enim hæc omnia in quibus gloriantur, eos iuuare possunt, aut liberare in die mala. Nihil hic tecum permanet, recedunt à te cuncta etiam te nolente. Imò potius tu ipsa desereres, & ab illis recedes, vel nolens. Propterea Prophetæ auscultandum est monenti: *Non gloriatur sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur diues in diuitijs suis, sed in hoc gloriatur qui gloriatur: scire & nosse me, quia ego sum Dominus, qui facio misericordiam & iudicium & iustitiam in terra.* Non igitur in vlla re caduca, neque etiam in amicis ponas spem tuam, neque in vlla creatura glorieris, nisi in Domino Deo tuo, omnis enim creatura mendax est & fallit. Hoc vitio laborasse videtur Hiezechias, qui nuncijs à rege Babylonis ad semissis omnia ostendit, quæ erant in domo sua, 4. Reg. 19. Esaie 38. hoc est, quæcunque habebat pretiosa. Verum, Dominus illum oburgans ei per Prophetam prædixit omnia hæc transferenda in Babylonem. Est autem gloria inanis spiritualis, quæ ex contemptu mundanæ gloriæ nascitur. Verbi gratia: Quia diuitias fortasse & honores reliquisti, quia mundum & gloriam mundi contempsisti, incipis iam tibi placere, & quasi rem magnam feceris, nec nisi paucis imitabilem, in teipso gloriari: item si tentatorem omnium honorum superasti, puta de luxuria, degula, alioque vitio te instigantem, de victoria gloriaris, atque quod tam fortiter restiteris, tibi placet, tibi blandiris, & fortasse hoc non alijs esse non cupiens, propterea in teipso magis gloriaris. Vndè sæpè fit, ut qui ex vitijs nõ potueris superari, ex virtutibus infirmaris. Hoc namque vitium inter omnia maximè latet, quandoquidè ex profectu atque ex mortificatione vitiorum aliorum nascitur. Vbiq; occurrit homini virtutum studio. Si ieiunas, adest, si cantas, adest, si palam facis laude quid dignum, vult ab alijs id videri, si hominũ aspectum declinas, de humilitate tibi blanditur, & nihilominus quasi inuitum te op-

M. 4. tas de-

T. VI
21

Bernard.

1. Reg. 16.
Aduersus
vanam glo-
riam reme-
dium.

Matth. 4. 16.

Marc. 8.

tas deprehendi. Reliqua vitia vel ætate, vel infirmitate, vel assiduitate pug-
næ aut fatigantur, aut prosteruntur, vt minus seuiant. Hoc vitium, quo-
ties aliud vitium superas, ex victoria crescit, nascitur ex sua morte. Com-
paratur hoc idcirco hydræ serpenti, cui vbi vnum caput amputaueris, plura
repullulant. De hoc vitio expugnando pulcherrimum sermonem scribit
Bernardus Deo deuotissimus, de victoria Dauid cõtra Goliath Philistæum,
alludens ad huius pugnæ similitudinem, quod Dauid humilis iactabun-
dum Goliath interemit proprio illius pugione. Hoc modo vanam hanc
gloriam quoque docet superandam, verbi gratia: Si hac peste fatigaris &
vbique gloriandi materia, vbique tibi fuerint insidia posita, arguas teip-
sum, iudices quæ superbissimum, à quo nihil procedat superbia non inquit-
matum. Dic te omnium bonorum destructorem, omnium gratiarum Dei
per superbiam tuam euacuatorem. Dic te Deo ingratisimum, qui ex donis
Dei superbis, qui pro Dei beneficijs contumelias rependis. Mirare pacien-
tiam Dei, qui superbissimum te tanta longanimitate tolerat. Hoc modo vbi
te hostis diabolus, aut naturale hoc vitium tuum eleuare, vt tibi placeas, aut
in te glorieris, persuadere nititur, inde teipsum humiliandi, contemnendi,
odiendi, atque non aliter de teipso, quam de superbissimo aliquo sentiendi
materiam sumas. Inde fiet vt teipsum superbium iudicando humilis fias,
inanis quæ gloriæ appetitum gladio suo, id est, materia quam ministrat, puta
si viliter de te sentias atque iudices te superbium confodias. Sunt qui nimi-
um passione hac fatigantur, adeo vt nihil efficere possint, absque vanæ glo-
riæ pulsu, nihil tentare. Sunt præterea, qui etiam pusillanimes fiunt ad in-
choandum perficiendumve opus aliquod bonum, quare mox vbi bonum
aliquod cœperint, admouet se vana gloria, quæ suum quid ibi querere
molitur aut stabilire. Inde conterriti non audent in ceptis bonis pergere
ad perficiendum, & retrahunt manus iam bene operantes. Tentat enim va-
rijs modis diabolus, vel vt hac peste vitiosos & infirmos sibi subijciat, vel vt
innocentes à bonis studijs impediatur, quem enim fallere non potest vt sibi
placeat, nec vt oculis placere quærat alienis, hunc têtando perplexum facit,
vt nihil audeat boni facere, ne gloriæ vanæ, laudatum aliquid faciendo,
feruire videatur. Quem igitur non potest inducere ad peccatum, nititur per
timorem, ne peccet, impedire à bono. Haudquaquam igitur hoc modo pro-
fliganda est vana gloria, vt pro huius euitatione à captis bonis desinas, sed
vt potius gloriam ipsam vanam contemnas. Optimum igitur contra va-
nam gloriam remedium est, vt primum firmissimo pacto statuas in animo
tuo, nihil contra humilitatem, nihil ex vana gloria agendum, non vt quic-
quid cum appetitu inanis gloriæ suggeritur, mox contemnas, sed vt gloriæ
appetitum contemnas, vt eo animo quo suggeritur, id est, ex motu inanis
gloriæ nihil facias. Sit igitur propositum tuam firmum atque constans,
per vanam gloriam nihil agere, sit etiam simile propositum propter timo-
rem vanæ gloriæ nihil velle omittere, sed studia bona continuare, inten-
tionem facere rectam, & sibilos illos vanæ gloriæ contemnere. Dic passio-
ni huic vitiosæ, illam exhibilans. Propter te hoc opus non faciam, neque et-
iam intermittam, faciam autem id quod facturus sum propter amorem Do-
mini mei Iesu Christi. Vade retrò Satana. Vana itaque gloriæ contemptus
est ne-

est necessarius, ut tam vilem passionem minoris aestimes, quam ut propter illam facias quicquam, aut propter illam vitandam boni aliquid intermittere. Sentire motus vanæ gloriæ non est rationis, sed sensualitatis, consentire vero est rationis. Quamobrem nihil tibi damnationis est, sed in virtutis tibi vertitur exercitium, si impugnaris. Neque enim sentire idem est, quod consentire. Si tibi illusionem aut phantasias vanæ pateris gloriæ, displiceant tibi & nihil propterea, quod alioqui non esses factururus, agas, sed & propterea quod eras factururus bonum, haudquaquam postponas. Hæc obiter dicta sint, quare legimus quod Dominus Iesus manifestavit gloriam suam. Hic manifestare potuit, quia humilis & mitis est corde, hic potuit manifestare, quia illi soli debetur. Manifestavit autem in signo hoc, quo mutavit aquam in vinum, & in alijs miraculis inde sequentibus. Miraculum hoc factum est, de quo præfens ait Evangelium, dum annum ætatis suæ agere Iesus inciperet tricesimum primum in die Epiphaniæ. In eodem die, anno superiori, quo Christus annum incipiebat tricesimum, fuit baptizatus idem à Ioanne. Quo die etiam primo suæ natiuitatis anno idem Dominus à tribus fuerat Magis visitatus. *Nuptiæ igitur factæ sunt in Cana Galilee, & erat mater Iesu ibi, ut mulierum vna ad quam pertinebat disponere de nuptijs. Vocatus est autem Iesus vel id eo, quod consanguinitate esset sponso iunctus, vel quod religio, ac eius sanctimonia mundo iam incipiebat manifestari, atque in opinionem venire hominum. Narrabatur enim Ioannis testimonium de eo, euulgabatur, quæ Nathanaeli secreta atque ipsius abscondita nunciauerat, & quod discipulos colligebat. Quia igitur mundo iam notus fieri incipiebat, vocatus est ad nuptias, ut propter sanctitatis ipsius præsentiam nuptiæ timentium Deum benedicerentur. Inde quoque factum est, ut rationale matri videretur Iesum Filium suum inducere ad miraculum faciendum, quo fidelium horum ac piorum hominum, qui vocauerant Iesum, consolaretur remunerareturque deuotio. Ingenti namque compassione pijsima Iesu mater mota ad bonos illos homines, qui filium suum honorauerant, cum eis videret vinum deficere, filio locuta est, vini defectum, simulque sponsi & sponsæ verecundiam eidem nuncians. Quod tamen paucissimis effecit verbis, nihil de eius Omnipotentia hæsitans, nihil de illius dubitans charitate ac pietate, quem confidentissimè credebat facturum, quod ipsa subindicabat: adeo ut precem iungere superfluum illi videretur. Simul tamen etiam nobis ostendere voluit se, quæ tam sollicita fuerit vel vtrò circa egestatem alienam, quam prompta, quam diligens, quam compatiens denique nobis sit, in necessitatibus nostris spiritualibus inuocata. Quam benigne pro nobis loquatur, quam fideliter roget, quam efficaciter impetret, quam demum misericorditer, quod impetrauerit, nobis impartiat. Considerandum hic Christum venisse ad nuptias, quo honoraret matrimonium, quod est Ecclesiæ sacramentum. Significat enim coniunctionem Christi & Ecclesiæ, significat quoque vnionem Christi cum qualibet fidei anima, maxime autem significat vnionem verbi cum humana natura. Dux enim naturæ, puta diuina & humana, in vnam personam in Christo vnitæ sunt. De nuptijs carnalibus si cum Dei agantur timore, verum est illud: *Honorable connubium in omni* *ho, & thoru immaculatu.* Cuiusmodi autem esse debeat connubium seu ma-*

Matth. 11.

Lucæ 3.

Matth. 2.

Ioan. 2.

Ioan. 4.

Hebr. 13.

Matrimo-

N trimo-

nium quale esse debeat. I. trimonium, aut in voluntate contrahendi, hoc est, in intentione, aut in conjunctione, aut in conuictu, paucis dicam. Primo enim necessaria est pura sanctaque intentio, vt vir vxorem ducat, aut femina nubat viro præcipue propterea, vt prolem, proles ve accipiat, quas in Dei timore & ad diuinum cultum erudiat, & quantum in se est, cogat: cupiens Dei honorem & colentium Deum numerum in hoc augere. Hac est præcipua sanctissimaque intentio, & contrahendi & consummandi matrimonij. Est alia intentio similiter licita, non tamen pari gradu meritoria, vt quis contrahat cum vxore, quo refranare se possit ab illicito concubito fornicario, aut ediuerso. Ita enim loquitur Paulus, quamuis id non dicat iuxta imperium, sed iuxta indulgentiam: *Vnusquisque vir vxorem suam habeat, & vnusquisque suum virum habeat, propter fornicationem, scilicet vitandam.* Hac intentione firmata, quæ præcipua sit, quæ moueat ad contrahendum, si aliquid tunc sinistra coinciderit, puta vt formosam malit, quam deformem vxorem, diuitem quæ egenam (modo Dei contemptricem & facinosam nolit) veniale est, aut si modo licito Deoty subiecta voluntate id optetur, potest (vt spero) absque omni peccato desiderari. Secundo, in conjunctione opus est, vt in Dei timore coniungantur timentes & orantes Deum, à quo sibi detur, vt illi primum mereantur coniungi, nec aliter nisi in Deo se diligere, atque cuncta quæ sibi eueniunt, omnia quæ faciunt, in Dei beneplacitum ac gloriam dirigere proponant. Legant conjunctionem Tobia: iunioris & Sara: sanctorum coniugum. Septem enim viros, qui Saram propter eius pulchritudinem iniqua concupiscentia duxerant, prima nocte dum illi vellent concumbere, daemon interfecit. At verò dum iunior Tobias venisset eius cognatus (cui secundum legē debebatur ipsa vxor) cui ex Angeli iussu est coniuncta, & quia vt instruebatur ab Angelo, fecit Tobias, nihil mali passus à damone est. Nec solum non est correptus, verum etiam improbo spiritu penitus fugato accepit virginem cum timore Domini. Hoc autem eo factum est modo. Tobias dum audisset Saram viris subindè septem nuptam, & eosdem ad vnum viros omnes à damone mox præfocatos, eam propterea accipere recusabat, ne sibi quoque id ipsum contingeret, timens. Quare ab Angelo hortatus est dicente: *Audi me, & ostendam tibi qui sunt quibus præualere potest demonium. Hi namque qui coniugium ita suscipiunt, vt Deum à se, & à sua mente excutiant, & sua libidini ita vacent, sicut equus & mulus, in quibus non est intellectus, habet potestatem demonium super eos. Tu autem cum acceperis eam, ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea, & nihil aliud nisi orationibus vacabis cum ea.* Et paulo post: *Transacta autem tertia nocte accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis, quam libidine ductus.* Hanc Angeli exhortationem Tobias diligenter audiens, cum ad virginem esset sponsam introductus, eandem hortatus est, dicens: *Sara exurge, & deprecemur Deum, hodie, & cras, & secundum iras, quia hodie tribus noctibus Deo iungimur, tertia autem transacta nocte, in nostro coniugio erimus, sicut quippe sanctorum sumus, & non possumus ita coniungi, sicut gentes quæ ignorant Deum. Surgentes autem pariter instanter orabant ambo simul, vt sanitas daretur ei. Dixit quæ Tobias: Domine Deus patrum nostrorum, &c. Et nunc Domine tu scis, quia non luxuria causa accipio sororem meam coniugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedixit nomen tuum in seculum.* Sic locutus est Tobias ad suam sponsam,

T. VI
21

sum, scilicet in Dei timore illi coniunctus est. Cuiusmodi nuptiarum formam
 videntur omnes, hortandi sunt. Terrio, in coniugio coniuges se opus est
 vt integrè sanctèque diligant. Nihil tamen coniugis est amore faciendum,
 quod Deo displiceat. Amor hic & concordia coniugum si fundatur in Dei
 amore, leuem facit omnem tribulationem. Qui si coniugibus defecerit,
 nullæ eos consolantur diuitiæ, nulli honores, nulla denique felicitas terre-
 na. Debent itaque simul coniuges viuere vt in nulla re alteri alter consentiat
 contra Deum, in reliquis omnibus concordet. Seipfos mutuo ad virtutum
 profectum, ad obseruantiam præceptorum, tam Dei, quam Ecclesiæ, ad om-
 nem iustitiam, ad omnem misericordiam, ad iniuriarum obliuionem, ad
 continentiam, ad deuotionem bonis persuasionibus cohortentur. *Vir, vt in-*
quit Apostolus, vxori debitum reddat, & vxor viro. Laudandus tamen est vter-
 que, si alter eorum, cui continentia magis placet, licitam aliquam occasio-
 nem alteri non petendi debitum aut præbeat, aut continendi, salua tamen
 semper obedientia & iure vtriusque. Contentionum & irarum materia
 alter alteri amoueat, offensum placet, statuta Ecclesiæ & ieiunia iuxta suum
 statum obseruent. Itaque debet vxori maritus dilectionem sicut corpori
 suo, debet instructionem (propterea iubet Apostolus mulieres, si quid discer-
 re volunt, domi viros suos interrogare) debet correptionem ex charitate
 procedentem, debet regimen & directionem, præsertim in rebus magis ar-
 duis, debet pacificam, socialemque cohabitationem, ad extremum carnalis
 debet debiti solutionem. Pari modo vxor viro post illius amorem & ho-
 norationem debet subiectionem & thori fidem. Non tamen decet virum
 suam habere vxorem vt ancillam, nec dirè ei dominari, sed agnoscere con-
 sortem, eamque vt sororem modèstè dirigere, consolari & consilia cum ea-
 dem sua tractare. Sciant coniuges debitum posse reddere absque vilo pecca-
 to propter obedientiam, posse etiam exigere cum meritò causa prolis, aut
 causa fornicationis euitandæ in se, aut in altero. Informentur, si ita libidi-
 nosè alter miscetur suo coniugi, vt simili modo, cuiusque alteri paratus
 foret extra coniugium copulari, non discernens inter vxorem & mulie-
 rem, aut inter virum & maritum, peccare eos mortaliter, quia vir vtitur sua
 coniuge, non vt coniuge, sed vt meretrice, & mulier viro non vtitur vt vi-
 ro, sed vt lenone. Si tamen ex libidine conueniant, ita tamen, quod neuter
 eorum consentiret in carnalem actum extra matrimonium, nec limites iu-
 ris coniugalis, nec naturæ ordinationem, legesque diuinas excedant, non
 sunt dicendi peccare mortaliter. Videant tamen & in secreto moneantur
 coniuges, quando quidem tam multa scæda, inordinata, & iuxta coniugij le-
 ges inueta atque contraria sæpè numero exercent (maximè vbi fuerint iu-
 uenes & libidinosi) absque timore Dei viuentes, qui suis spurcitijs & abo-
 minationibus grauius offendunt Deum, quam si eadem extra coniugium
 agerent. Vbi verò Dei fuerit timor, hic docet in omni statu, quomodo sit,
 viuendum. Propterea vos hortor omnes, vt timeatis Deum, horrentes il-
 lum offendere, qui est benedictus in secula, Amen.